

УДК 1:141.78:316.614.5(477)

DOI <https://doi.org/10.24195/spj1561-1264.2020.1.4>**Кравченко Ганна Станіславівна**

аспірант кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності
Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського
вул. Старопортофранківська, 26, Одеса, Україна

МІЖДИСЦИПЛІНАРНИЙ КОНТЕКСТ ВИВЧЕННЯ СІМЕЙНО-ШЛЮБНИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ В ПЕРІОД ПОСТМОДЕРНУ

У поданій статті автор доводить вплив процесів світової глобалізації на соціум, а також з'ясовує ті зміни, які відбуваються в суспільстві в сучасний період постмодерну, зокрема в інститутах сім'ї та шлюбу.

Установлено, що сімейно-шлюбні відносини не статичні. Автор переконує в тому, що вони постійно змінюються під впливом тих змін, які відбуваються в соціумі.

Доведено взаємозв'язок між трансформаційними процесами, котрі відбуваються в період постмодерну в різних сферах суспільного життя та змінами в сімейно-шлюбних відносинах.

Детально досліджено наукові інтереси у сфері сімейно-шлюбних відносин серед таких наукових дисциплін, як право, соціологія, демографія та філософія, зокрема соціальна філософія. Здійснено їх порівняльний аналіз.

Детально розглянуто предметне поле кожної з перелічених наук. А також установлено чіткі грані наукових інтересів у сфері вивчення сімейно-шлюбних відносин у межах предмета кожної наукової дисципліни, про яку йдеться у статті, зокрема соціальної філософії.

Установлено, що кожна із зазначених у статті наукових дисциплін розглядає та вивчає сім'ю, шлюб зі свого погляду, маючи свій науковий інтерес, власний підхід, відповідно до свого предмету та методу дослідження.

Виявлено можливість під час вивчення та регулювання сімейно-шлюбних відносин залучати інструменти дослідження різних наук. Зроблено наголос на тому, що таке поєднання дозволяє збагатити кожен наукову дисципліну додатковими знаннями.

Доведено, що дослідження сімейно-шлюбних відносин має міждисциплінарний характер.

Ставиться питання про необхідність подальшого дослідження сімейно-шлюбних відносин під кутом зору соціальної філософії, адже певні аспекти таких відносин в умовах постмодернізації суспільства мають зовсім інше тлумачення.

Ключові слова: сім'я, шлюб, соціальні категорії, період постмодерну, соціально-філософське осмислення.

Вступ. В усі часи питання щодо любові, шлюбу та сім'ї викликають у людей значну цікавість у будь-якому віці. Ця зацікавленість не залежить від статі та політичних чи релігійних переконань. Особисте життя людини – це сімейне, родинне життя, життя у шлюбі, без якого неможливо уявити собі наповнене в широкому розумінні життя людини. Інтерес зберігається й зараз, незважаючи на всі ті зміни, що відбуваються у світі під впливом світової глобалізації.

Кожна людина народжується в сім'ї. Саме родина формує першочергове середовище дитини та створює умови для її соціалізації. Із плином часу вже дорослі люди вступають до шлюбу та утворюють свою сім'ю. Таким чином, ми бачимо, що кожна людина проживає життя принаймні у двох сім'ях – батьківській та власній. В основі родинного життя знаходяться сімейно-шлюбні відносини. Однак під кутом зору науки сім'я та шлюб – це не просто стосунки між родичами, а передусім це соціальні інститути, які мають велике значення для суспільства та безпосередньо впливають на формування майбутніх поколінь. Ось чому на сьогодні сім'я та шлюб виступають об'єктами досліджень різних наук. Тому ми вважаємо, що вивчення сімейно-шлюбних відносин має міждисциплінарний контекст. Водночас кожна наука має свій предмет та метод дослідження, згідно з якими вона вивчає сімейно-шлюбні відносини. Враховуючи наші наукові інтереси, ми вирішили дослідити, в чому полягає особливість соціально-філософського дослідження сімейно-шлюбних відносин, а також відокремити наукові

інтереси та особливості дослідження цих відносин серед таких наук, як право, соціальна філософія, соціологія та демографія.

Підставами для цього наукового дослідження стали ті зміни, що відбуваються у світовому просторі сьогодні. А також те, що сучасний період постмодерну сприяє розвитку об'єктивного знання. Тому ми вважаємо, що наразі виникає необхідність з'ясувати коло наукових інтересів у сфері сімейно-шлюбних відносин серед зазначених наук. Ми переконані, що це є необхідним для того, щоб визначити місце, роль та значення соціальної філософії у вивченні сімейно-шлюбних відносин. У цьому, на нашу думку, полягає актуальність цієї статті.

Аналіз літературних джерел. Питання сімейно-шлюбних відносин привертало увагу значної кількості вчених та мислителів із різних галузей науки, починаючи із давніх часів і до сьогодні. Враховуючи мету написання цієї статті, нами було досліджено та проаналізовано доволі багато різних джерел наукової літератури. Так, наприклад, питання щодо сім'ї, шлюбу та сімейно-шлюбних відносин досліджували вчені – історики, педагоги, правознавці, психологи, до яких належать такі видатні діячі, як: М. Блок, Ж. Годфруа, К. Д. Ушинський, М.В. Кулакевич, А.С. Макаренко, В.О. Рясенцев, В.А. Ватрас, В.В. Копейчиков та багато інших.

Серед філософів питання походження й сутності сім'ї та шлюбу, а також цінності сімейно-шлюбних відносин хвилювали таких всесвітньо визнаних видатних мислителів, як: Платон, Аристотель, Сократ, Ф. Бекон, Т. Гоббс, Ж.-Ж. Руссо, Р. Гокленіус, Л.Г. Морган, К. Маркс, Ф. Енгельс, О. Конт, Фуко, Е. Тоффлер та деяких інших.

Упродовж останніх років в Україні багато сучасних українських учених надали увагу роздумам і вченням щодо ролі та значення для суспільства шлюбу та сімейного життя. До таких учених належать: М. Абисова, Є.Р. Борінштейн, Є. Головаха, О. Демчук, Е.М. Лібанова, В. Мельник, Є. Сластенко, Ю.М. Савельєва, О.В. Шумейко, та деякі інші.

Проте сімейно-шлюбні відносини не статичні. Вони змінюються відповідно до подій, що відбуваються в суспільстві. Період постмодерну впливає та відображається на всіх сферах життєдіяльності суспільства. Безперечно, він впливає й на сімейно-шлюбні відносини зокрема. Тому ми вважаємо, що на сьогодні не вистачає досліджень щодо соціально-філософського осмислення функціональних змін у сімейно-шлюбних відносинах, котрі відбулись та продовжують відбуватись в умовах трансформаційних процесів, які стались у період постмодерну.

Мета та завдання. Мета статті полягає у з'ясуванні сутності та визначенні меж наукових інтересів соціальної філософії у сфері вивчення сімейно-шлюбних відносин, а також у визначенні та відокремленні предметного поля кожної із зазначених у поданій статті наукових дисциплін для того, щоб мати чітке уявлення про різноманітність граней сімейно-шлюбних відносин періоду постмодерну.

Методи дослідження.

Результати. Сьогодні ми живемо в часи світової глобалізації. Ми можемо спостерігати процес об'єднання світу в єдину систему. Кожного дня відбуваються зміни світового простору, з'являється єдиний культурний, економічний, інформаційний та науковий простір. Це дозволяє мати різні погляди на одні й ті самі речі чи явища, залучати до вивчення та дослідження одних і тих самих відносин інструменти різних наук.

Сучасний період постмодерну та всесвітня глобалізація суспільства відобразились і на сімейно-шлюбних відносинах. У них, так само як і в суспільстві, відбуваються зміни. Саме тому суспільство з різних боків вивчає багато різних наук і вже доволі давно. Однак наукове вивчення теми сімейно-шлюбних відносин розпочалось досить недавно. На сьогодні сім'ю та шлюб, а також відносини, які виникають між суб'єктами цих інститутів, розглядають та вивчають багато наук. Це відбувається через те, що під час створення та функціонування сім'ї та шлюбу виникають такі сімейно-шлюбні відносини, які знаходяться в межах предметного поля різних наук, різних дисциплін. Кожна наука вивчає сімейно-шлюбні відносини зі свого погляду, маючи свій підхід, свій предмет та метод дослідження. Тому ми стверджуємо, що сімейно-шлюбні відносини можна регулювати нормами, методами та інструментами різних наук.

Водночас науці періоду постмодерну примана така характерна риса, як прагнення не лише знайти відповідь на будь-яке питання, але й дати чітку, однозначну відповідь на нього. Саме тому в нас виникла нагальна потреба визначити чіткі межі вивчення цих відносин із боку соціальної філософії. Для цього ми вирішили відокремити наукові інтереси та визначити грані сімейно-шлюбних відносин, які досліджують такі науки, як демографія, право, соціологія та соціальна філософія.

Почнемо із права. На сьогодні термін «право» є дуже розповсюдженим у повсякденному житті. Його широко використовують всі верстви населення в зовсім різних сферах суспільного життя. Таким чином цей термін став полісемічним за своїм змістом. Через це ми спостерігаємо різне тлумачення терміну «право». Наведемо деякі з них:

Право – нормативна форма вираження принципу формальної рівності людей у суспільних відносинах [1, с. 448] (переклад авторів із російської).

На наш погляд, більш повне та загальноприйняте на сьогодні визначення терміну «право» таке: «Право – сукупність установлених або санкціонованих державою загальнообов'язкових правил (норм) поведінки, дотримання яких забезпечується цілеспрямованою діяльністю держави».

Право виражає державну волю класу або суспільних класів, котрим належить державна влада у країні. Зміст цієї волі визначається економічним ладом суспільства, характером виробничих відносин, співвідношенням класових сил» [2].

Історія розвитку права тісно пов'язана з виникненням та розвитком держави як явища. Воно виникло як соціальний регулятор. І відбулось це завдяки державі, тому що держава створила право для того, щоб ефективно регулювати всі відносини в суспільстві, де жили люди, не рівні за майновим та соціальним становищем. Поступово право пройшло свій шлях перетворень. І сьогодні воно функціонує в сучасному суспільстві разом з іншими нормами, які певною мірою теж регулюють суспільні відносини.

Водночас за своєю суттю право як поняття, як явище, як наукова дисципліна суттєво відрізняється від усіх тих наукових дисциплін, що розглянуті нижче. Перш за все, через те, що норми права мають імперативний характер, тобто є обов'язковими для виконання. Крім того, право висловлює принцип формальної рівності між людьми в суспільстві.

Право має свою внутрішню організацію, тобто систему. Система права полягає в єдності й погодженості правових приписів у межах окремо взятої держави. Однією з галузей права в нашій державі є Сімейне право України. Це самостійна галузь права, її норми регулюють особливі відносини. Враховуючи імперативний характер норм сімейного права, основним джерелом цієї галузі є Конституція України та Сімейний кодекс України. Тобто держава регулює сімейно-шлюбні відносини за допомогою норм вищевказаного законодавства. Мета, з якою держава здійснює таке регулювання, офіційно закріплена в Сімейному кодексі України. Так, п. 2 ст. 1 Сімейного кодексу України передбачає, що регулювання сімейних відносин здійснюється з метою зміцнення сім'ї як соціального інституту і як союзу конкретних осіб; утвердження почуття обов'язку перед батьками, дітьми та іншими членами сім'ї; побудови сімейних відносин на партнерських засадах, на почуттях взаємної любові та поваги, взаємодопомоги й підтримки; забезпечення кожної дитини сімейним вихованням, можливістю духовного та фізичного розвитку [3].

Таким чином, підсумовуючи вищевикладене, ми можемо зробити висновок, що сімейне право, на відміну від усіх інших наукових дисциплін, не досліджує, не аналізує, не розглядає сім'ю та шлюб. А за допомогою законодавства охороняє сім'ю, шлюб, членів родини, подружжя та регулює особливі відносини, що складаються в сім'ї та у шлюбі. В цьому полягає принципова відмінність та особливість цієї наукової дисципліни.

Тепер ми хочемо звернути увагу на ще одну суспільну наукову дисципліну – соціологію. Соціологія – це наука, яка вивчає суспільство. Засновником соціології вважається французький філософ Огюст Конт, який першим переглянув стару класифікацію наук та відокремив нову науку про суспільство. Ця наукова дисципліна відрізняється від інших наук тим, що вона вивчає суспільство крізь призму всіх тих соціальних процесів та відносин, котрі відбуваються

в реальному житті. Інакше кажучи, соціологія вивчає соціальну сферу життя та відносини між великими та малими спільнотами людей та самими людьми, які входять до тих спільнот. Однією з таких малих спільнот є сім'я. З іншого боку, сім'я є соціальним інститутом. Для того, щоб досліджувати сім'ю як соціальний інститут, її функції та значення для суспільства, було створено окрему галузь знань – соціологію сім'ї. Ця галузь покликана досліджувати сімейно-шлюбні відносини під кутом зору соціології, вивчати формування та розвиток сім'ї, поведінку партнерів у шлюбі, аналізувати та робити висновки щодо впливу на сімейно-шлюбні відносини різних культур та спільнот.

Учені-соціологи активно розробляли поняття сім'ї. Окремі науковці й досі вважають, що визначення сім'ї, розроблене наукою соціологією, є найбільш повним та правильним. Так, наприклад, професор М.Д. Шимін дає таке визначення сім'ї: «Сім'я – це специфічна форма соціальної життєдіяльності людей, зумовлена економічним ладом суспільства, заснована на шлюбі чи родинності, включно з усією сукупністю відносин (між чоловіком і дружиною, батьками і дітьми, між різними поколіннями), котра складається на базі спільної різносторонньої діяльності її членів, у якій реалізуються як потреби суспільства (у фізичному й духовному відтворенні людської особистості, в забезпеченні нормальної спільної життєдіяльності людей у сфері особистого життя), так і потреби індивіда (в інтимних зв'язках, у сімейному особистому щасті)» [4, с. 21] (переклад із російської авторів).

Отже, сім'я з позиції цієї науки розглядається як мала соціальна група людей, котрі поєднані шлюбом, відносинами родинності, прийняттям дітей у сім'ю на виховання, спільним побутом, взаємною моральною відповідальністю та підтримкою [5, с. 85]. Таким чином, аналізуючи викладене, ми розуміємо, що соціологія розрізняє поняття «шлюб» та «сім'я» й вивчає їх як два окремих, але пов'язаних між собою найважливіших соціальних інститутів, що займають провідні місця в нашому суспільстві.

Цікавим на наш погляд є той факт, що соціологічне визначення сім'ї, окрім соціологів, використовують у юриспруденції. Таке явище зумовило появу у праві позиції про наявність соціологічного та юридичного розуміння сім'ї. Першим цю теорію висловив видатний учений – цивіліст В.О. Рясенцев, який розрізняв загальне (соціологічне) та спеціальне (юридичне) поняття сім'ї [6, с. 43].

Отже, незважаючи на те, що сім'я та шлюб є соціальними категоріями, право на державному рівні регулює ці соціальні відносини, які виникають між суб'єктами вказаних інститутів. Унаслідок такого регулювання сімейно-шлюбні відносини набувають правового змісту та стають правовідносинами. Ця обставина змінює погляд на сім'ю та шлюб як соціальні категорії та надає їм статус правових категорій.

Ще однією науковою дисципліною, котрій хочемо надати увагу, є демографії. Демографія – це наука про закономірності відтворення населення. Ми вважаємо, що ця наука допомагає зрозуміти сучасні процеси, що відбуваються в суспільстві та побачити й осмислити фактори, які впливають на ці процеси.

Демографія розглядає сім'ю як одну з умов відтворення населення. Будь-яка сім'я розвивається та впродовж свого існування наповнюється певними подіями. Сукупність сімейних подій утворюють низку етапів, послідовність яких разом називається життєвим циклом сім'ї. Хочемо звернути увагу, що демографія надає значну увагу дослідженню життєвого циклу сім'ї. А також серед усього широкого спектру функцій, які виконує сім'я, досліджує лише ті, котрі належать до демографічних, а саме: репродуктивну, виховну та функції, що утворюють умови, які сприяють продовженню життя, тобто рекреаційну та терапевтичну. Щодо шлюбу, то тут демографія розглядає шлюб як фактор утворення сім'ї та народження дітей. Водночас цю науку цікавить не лише зареєстрований шлюб, але і шлюбні відносини без юридичного оформлення, адже з ними пов'язана позашлюбна народжуваність. Крім того, ця наука досліджує процес розпаду подружніх пар – розлучуваність.

Отже, демографія вивчає різні аспекти проблематики сім'ї, шлюбу та сімейно-шлюбних відносин. Демографічний аналіз охоплює різноманітні методи вивчення шлюбності. За допо-

могою демографічних даних про структуру домогосподарств та сімей ми можемо достатньо детально оцінити ймовірні зміни, які відбудуться у структурі сімей у майбутньому.

Проаналізувавши вищезазначені практичні завдання демографії, ми дійшли висновку про те, як тісно вони пов'язані між собою. За допомогою їх комплексного аналізу та вирішення можна отримати повну і всебічну характеристику тенденцій та закономірностей демографічного розвитку суспільства.

Нарешті після того, як ми розглянули певні суспільні науки та з'ясували, з якого боку вони розкривають сімейно-шлюбні відносини, ми можемо детально розглянути предметне поле соціальної філософії. Соціальна філософія – це одна з філософських наук, що вивчає суспільство.

Професор В.М. Лавріненко пише: «Соціальна філософія – це система теоретичного знання про найбільш загальні закономірності та тенденції взаємодії соціальних явищ, функціонування та розвитку суспільства, цілісного процесу соціального життя» [7, с. 381] (переклад із російської авторів).

Професор С.В. Соколов пропонує інше визначення, а саме: «Соціальна філософія – це складник філософії, котрий вивчає відносини між суспільством та людиною у формі взаємодії суспільного буття та суспільної свідомості» [8, с. 10–11] (переклад із російської авторів).

Соціальна філософія вивчає суспільство як цілісну соціальну систему, а також закони функціонування та розвитку суспільства. Під час взаємодії люди вступають між собою в різні відносини. Залежно від мети відносини можуть бути: виробничими, виховними, сімейно-шлюбними або просто сімейними, родинними тощо. Всі ці відносини разом становлять структуру суспільства. Водночас соціальна філософія не розглядає людину як окремо взятую особистість. Ця наука розглядає людину у складі тієї чи іншої спільноти. І в цьому полягає одна з характерних рис, притаманних саме цій науковій дисципліні. Однією з таких спільнот є сім'я.

Нині проблеми сімейно-шлюбних відносин у соціальній філософії стали більш актуальними через те, що в період постмодерну змінилось багато стереотипів, які побутували в основі уявлень суспільства про місце та роль у родині та у шлюбі жінки й чоловіка, тобто змінились уявлення про гендер, окрім того уявлення про саму сім'ю та шлюб періоду постмодерну суттєво відрізняються від попередніх періодів. Навіть сенс життя сучасна людина бачить в іншому.

Окрім того, зміни, котрі відбуваються в українському суспільстві, сьогодні приводять до видозмін функцій сім'ї. Професор Є.Р. Борінштейн у своїй монографії «Особливості соціокультурної трансформації сучасного українського суспільства» звертає увагу на те, що «в Україні сформувались нові інтеграційні й регулятивні механізми. Наслідком руйнації традиційних структур і механізмів соціальної інтеграції стало масове відчуження, аномія (за Е. Дюркгеймом) від сьогодення та невпевненість у майбутньому» [9, с. 85].

Особливість соціально-філософського осмислення сім'ї та шлюбу полягає в тому, що вони розглядаються як специфічні, дуже важливі соціальні інститути. Таке розуміння випливає з того, що сім'я через сімейно-шлюбні відносини виконує одну з найважливіших функцій для суспільства – відтворення нових членів суспільства, здійснення їх первинної соціалізації. Окрім цього, соціально-філософське осмислення цих відносин ураховує один із характерних проявів періоду постмодерну, а саме прагнення людей до індивідуалізації та особистої самореалізації. Завдяки соціальній філософії ми можемо побачити та проаналізувати еволюційні процеси, які відбуваються в сім'ї, у шлюбі та в сімейно-шлюбних відносинах протягом століть. На нашу думку, це дуже важливо. Адже завдяки цьому ми можемо прогнозувати подальший розвиток сімейно-шлюбних відносин та розробляти проекти державної підтримки розвитку сімей та популяризації сімейно-шлюбних відносин в Україні.

Підсумовуючи вищевикладене, необхідно зазначити, що під час написання цієї статті нами було проаналізовано предмет та методи таких наукових дисциплін, як право, соціологія, демографія та соціальна філософія. На підставі зробленого аналізу ми змогли виявити особливості вивчення сімейно-шлюбних відносин кожною із зазначених дисциплін. Серед усього розмаїття понять та наукових поглядів нам удалось відокремити предметне поле соціальної філософії

в дослідженні цих відносин. Також було встановлено чіткі межі наукових інтересів у дослідженні сімейно-шлюбних відносин серед зазначених дисциплін.

Висновки. На підставі викладеного ми дійшли висновку про те, що питання сім'ї та шлюбу бентежать мислителів та науковців із давніх часів. Однак вивчення сімейно-шлюбних відносин є актуальним і понині через те, що зміни в суспільстві безпосередньо впливають і на ці відносини. Вони так само змінюються, деякі їх аспекти не розкриті й досі, а інші в умовах постмодернізації суспільства мають зовсім інше тлумачення.

На підставі зробленого аналізу ми дійшли висновку про те, що сімейно-шлюбні відносини можна розглядати як соціальну, так і як правову, а також філософську категорію. Тобто можна досліджувати такі відносини під кутом зору різних наук. Ми вважаємо, що таке поєднання дозволяє збагатити кожену науку додатковими знаннями. На нашу думку, ця обставина є позитивною, адже вона дозволяє нам під час регулювання сімейно-шлюбних відносин залучати інструменти різних наук та вирішувати завдання, які стоять перед нашою державою вже сьогодні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Философский словарь / под ред. И.Т. Фролова 7-е издание, переработанное и дополненное. Москва : Республика, 2001. 719 с.
2. Юридична енциклопедія : В 6 т. / редкол.: Ю70, голова редкол. Ю.С. Шемшученко. Київ : Укр. Енцикл., 1998. ISBN 966-7492-00-1. <https://www.leksika.com.ua/legal/>
3. Сімейний кодекс України № 2947-III від 10.01.2002.: офіц. вид.: зі всіма змінами та доповненнями станом на 28 серпня 2018 р. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2002. № 21–22. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14>
4. Шимин Н.Д. Семья как общественное явление: Опыт социально – философского анализа. Воронеж : Издательство Воронежского университета, 1989. 188 с.
5. Ватрас В.А. Поняття «сім'я» у сімейному праві України. *Форум права*. 2009. № 1. С. 83–91. Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/FP/2009-1/09vvacpu.pdf>.
6. Рясенцев В.А. Семейное право. Москва : Юридическая литература, 1971. 293 с.
7. Философия / под ред. В.Н. Лавриненко. 2-е издание, переработанное и дополненное. Москва : Юрист, 2004. 520 с.
8. Соколов С.В. Социальная философия. Москва : ЮНИТИ – ДАНА, 2003. 440 с.
9. Борінштейн Є.Р. Особливості соціокультурної трансформації сучасного українського суспільства : монографія. Одеса : Астропринт, 2006. 400 с.

REFERENCES

1. Frolov, I.T. (2001). *Philosophsky slovar* [Philosophical dictionary]. Moscow: Respublika. [in Russian].
2. Shemshuchenko, U.S. (1998). *Yuruduchna enciklopediya: v 6 T.* [Legal encyclopedia: in 6 Vol.]. Kiev: Ykrainska Encuklopediya [in Ukrainian].
3. *Vidomosti Verhovnoy Radu Ukrainu*. (2002. № 21-22). *Simeynuy kodeks Ukrainu* [Family code of Ukraine]. Kiev. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14> [in Ukrainian].
4. Shymin, N.D. (1989). *Simya kak obschestvennoe yavlenie: Oput sotcialno – filosofshkogo analiza* [Family as social phenomenon: Experience in the social-philosophic analysis]. Voronezh: Izdatelstvo Voronezhskogo Universiteta [in Russian].
5. Vatras, V.A. (2009). *Ponyattya "simya" u simeynomu pravi Ukrainu* [Understanding "family" in the family law of Ukraine]. *Forum prava: e-journals/FP/2009-1/09vvacpu.pdf*. URL: <http://www.nbu.gov.ua/> [in Ukrainian].
6. Ryasencev, V.A. (1971). *Semeynoe parvo* [Family law]. Moscow: Uridicheskaya literature [in Russian].
7. Lavrinenko, V.N. (2004). *Philosophia* [Philosophy]. Moscow: Jurist [in Russian].
8. Sokolov, S.V. (2003). *Socialnaya filosophiya* [Social philosophy]. Moscow: UNITI – DANA [in Russian].
9. Borinstein, Ye.R. (2006). *Osoblivosti sociokulturnoi transformacii suchasnogo ukrainsikogo suspilistva: monographia* [Specifics of the sociocultural transformation of the modern Ukrainian society: monography]. Odessa: Astroprint [in Ukrainian].

Kravchenko Ganna Stanislavivna

Postgraduate Student at the Department of Philosophy, Sociology and Management
of Social and Cultural Activities
South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynskiy
26, Staroportofrankivska str., Odesa, Ukraine

INTERDISCIPLINARY CONTEXT OF STUDIES OF FAMILY AND MARRIAGE RELATIONS IN UKRAINE IN THE PERIOD OF POSTMODERN

In this article the author proves the influence of the world globalisation processes on the environment and investigates those changes happening in the society in the contemporary period of postmodern, in the institutes of family and marriage in particular.

It is established that family and marriage relations are not static. The author persuades that they constantly change under the influence of those changes in the environment.

The correlation between transformation processes going in various aspects of public life during period of postmodern and changes in family-marriage relations is demonstrated.

Scientific interests and concerns in the field of family and marriage relations in such scientific disciplines as law, sociology, demography and philosophy, social philosophy in particular, are thoroughly studied. The author makes their comparative analysis.

The role of philosophy and its importance are demonstrated; and the influence of philosophy on the progress of the sciences mentioned above is analysed. The subject area of each mentioned science is elaborately treated. Further, the author sets distinct limits and planes of scientific interests and concerns in the field of research of family-marriage relations within the subject of each scientific discipline described in the article, social philosophy in particular.

It is established that each scientific discipline described in the article investigates and studies family, marriage from its own viewpoint, and has its own scientific interests, concern, individual approach according to its subject and research method.

The author finds out that it is possible to use research tools of different sciences when studying and regulating family and marriage relations. It is accentuated that such a combination gives an opportunity for enriching every scientific discipline with some additional knowledge.

It is proved that the study of family and marriage relations has an interdisciplinary nature.

The author queries the necessity of any further studies of family and marriage relations from the viewpoint of social philosophy as particular aspects of these relations have an absolutely different interpretation in the context of postmodernisation.

Key words: *family, marriage, social categories, period of postmodern, social-philosophic conceptualization.*